

שיעור בהל' בין המצרים [ד'], ט' באב, שבת, תפילה, ברכות, טבילת והגעלת כלים, קה"ת, פ' מטות - מסעי ועוד - נמסר ביום ד' ה' מנ"א תשפ"ה - גיליון 334

אומרים מה הבקשה אלא הוא היה רואה מה צריך כל שם, וחשבו שיקללו, ואמר רבינו: "היהודי הזה מאיר בכל העולמות!". והתברר שבאותו זמן הוא הדליק נרות חנוכה! וזה עוד קשור למה שאמרנו לעיל כמה צריך לשמוח בכל מצווה ומצווה, כי כמה אור היא משפיעה! זכיתו להיות אור ליום ד' ח' טבת תשפ"ה בציונו הקדוש בבית העלמין הישן במרכז העיר לובלין שבפולין כחצות הלילה עם כ"ק האדמו"ר ר' משה ליינער שליט"א מלאדיזן בית וגן, וקבוצה גדולה מאחרת ומחול, והייתה שם התעוררות עצומה, [ראה תמונה בגיליון "דברי מאיר" - ניסן תשפ"ה], זי"ע"א.

כעת נעסוק בפלפול, אגדה, והלכה בעז"ה:

א. גמרא עבודה רה"י ביטולי עכו"ם.
במציא שבת הייתי צריך דוד המלך ע"ה וב' כותל המערבי' ושמעתי שם שיעור דף היומי מהגאון ר' דוד זיכרמן שליט"א ולמדו שם בגמרא עבודה זרה (ל"ז: - ל"ח:). שהסוגיות שם עוסקות דיני ביטולי עכו"ם. שהם משום הרחקה וחיתון, ונביא ג' נקודות מהסוגיות שם. איתא בגמרא (ל"ז:): "והתניא חזקוני ועשאן קלוית הקמתים והסללות שלהן מותרין אלא כמים מה מים שלא נשתנו מבריות ע"י האור אף אוכל שלא נשתנה מבריות ע"י האור מדי אור תביא אלא מדרבנן וקרא אסתמכת בעלמא", והיינו שחיתים שקלה אותם הגוי מותרים ואין בהם משום ביטולי עכו"ם, והחשבה הנמאלת ללמוד שכמו מים שלא נשתנה מבריות ע"י האור גם אוכל שלא נשתנה ע"י האור, והיינו שאם שניה אותו האור הוא יהיה אסור, ואומרת הגמרא שבבמא זה מדרבנן [וכדי שלא יהיה ישראל מצוי אצל הגוי ויאכלו דבר טמא - (רש"י שם ל"ח: ד"ה "מדרבנן" והיינו שיש בזה איסור מדרבנן כדי שלא יבוא לאכול אצל הגוי ויאכלו דבר טמא, ועניין זה שזה דומה למים נפקא לן מקרא (דברים ב'): "איוכל בכסף שטיבירי ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי", והה' פרשת השבוע הבאה (דברים), ב. עוד איתא שם (ל"ח:): "אמר רב אסי אמר רב דגים קטנים מותרים אין בהם משום ביטולי עכו"ם וכי ואי נדעיהו עובד כוכבים סא דהרסא אסור" והיינו שדד מלוח שבטל הגוי מותרים כי הם יכולים להיאכל חיים, וממילא הוא לא שניה אותם, וכן הלכה (רמב"ם שם) "המאכלות אסורות פי"ז הט"ז), אמנם "כסא דהרסא" שזה דגים קטנים שטוגגים בשמן אסור, כיון שאין יכולים להיאכל חיים, ג. עוד איתא שם (ל"ח:): "אמר רב עובד כוכבים שחצית את האור באגם כל החבשים שבאגם אסורין" והסיבה לזה כי הוא הדליק את האש, והקשחה הגמרא מכונתה שהצית ראש הבמה (ימחרדך ירשא) בשביל לשרוף שורה, שמות כיון שאינו מכוון לביטול! ואמרה הגמרא שכאן הוא כיון לשרוף אותם, עיי"ש, ואמר הרב שליט"א שכתבו הפוסקים שקפה מותר לשתות כשביטלו עכו"ם, אלא שהוא נקרא: "עולה על שולחן מלכים" (עיי"ש בגמ') כיון שהקפה הוא מוטבל למים, ואכמ"ל, [ורבינו האריז"ל זי"ע"א כתב להאריך בזה, ואכמ"ל], ומה ששאל הבה"ח אליסף מרדכי שיחי: "מה דודן לגבי הקפה עצמו האם אין בו חשש? התשובה היא: אם זה 100% קפה טבעי, אין בזה חשש גם בחו"ל, ובא"י בדרך כלל הקפה שר, אבל באמת צריך לבדוק].

ב. גמרא סוכה - "שומע כעונה".
מורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א דיבר השבוע בחבורה על הגמרא סוכה (ל"ח:). שדנה על עניין: "שומע כעונה", וזכיר כמה דברים מדבריו: א. מקור דין "שומע כעונה" איתא בגמרא (סוכה) "אתרנא נמי אר"ש בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום רב קפרא מנין לשומע כעונה דכתיב (מלכים ב', כ"ב) את הדברים אשר קרא (יאשיהו) וכי יאשיהו קרא והוא שם קרא דכתיב (סוכה) ויקראוהו שם לפני המלך אלא מכאן לשומע כעונה? ופרש"י (שם ד"ה "אשר"): "בספר שמעא חלקיה הכהן משתעי קרא בספר מלכים" (וכמו שצייתי המקור לעיל), וביאור העניין הוא שהם מצאו אגרת שהיה כתוב בה דברים רעים, וכדי קרעו בדיהם וקראו את האגרת, ובפסוקים יש מציאו מי קרא אותה שם או יאשיהו ומה למדו חז"ל שהיות שומעיה הם שם ואחד קרא והשני הקשיב ממילא לומדים מכאן שמי ששומע אתה כעונה, והוא הביא קושיא חזקה ששאל מרן הגר"מ אזרחי זצוק"ל בספרו "ברכת מרדכי" לגבי ספירת העומר: איך אפשר להוציא את חברו בספירת העומר הרי יש דין שכל אחד יספור וכמו שאמר הכותב (אמרו): "ויספרתם לכם", והיינו שיש דין ספירה על כל אחד ואחד, ופלפל בזה הרבה, ואמר הרב שליט"א שהעניין תלוי איך אנו מנסתלים על עניין זה של "שומע כעונה", אלא הכונה שם דיני שמיעה אפשר להוציא את השני, וזה מה שהבין הברכ"מ, ולכן קשה איך דבר שתלוי בכל אחד ואחד לכאורה והוא קיום דין לכל אחד ואינו כתקנית שופר, קריאת מגילה, ברכה וכדו' שהם דברים הללוים בשמיעה, ממילא אי אפשר להוציא את השני, אך אם בנין ש"שומע כעונה" זה בכל דבר ואין זה תלוי במצב מסוים דווקא ממילא לא קשה מדי שהרי סוף סוף הוא שומע את השני, וכמעשה דשני ואשיהו ששמעו בזל חלות, וזה קשור גם ל"בית הלוי" הידוע (הנמצא בספר "בית הלוי" ע"י בני בראשית לשמות) שדן האם אפשר להוציא את השני בברכת כהנים מדיון "שומע כעונה", והכרעה שהיות ויש דין "קול רם" זה של כלל אחד אחר איך שיקל להוציא, ואולי כל הבין הברכ"מ ולכן הוא הבין שבאופן שיש חלוקה מוצויה מסיימת מלבד השמיעה, וכדומה להלכה, לא אפשר להוציא, ויש עוד הרבה להאריך בזה, והרב שליט"א הביא גם ריב"ש מעניין דין זה, ואכמ"ל.

ג. פרשת מטות - האחוזן והחמישים.

אמר לי השבוע מורנו רה"י הגאון ר' בנימין דרייפוס שליט"א על פרשת השבוע הקודמת פרשת מטות שכתוב שם (ל"א, מ"ז): "ויקח משת ממתנת בני ישראל את האחוזן מ' נעוסק ביה חתילה: האדם ומן הבמה ויתן אתם כללים שמרר משת משכן ה' וכו', ודיק הרב שליט"א כמה דיוקים כאן שיש להבין מהו שזה ערד מתנה מיוחדת שקיבלו מעני ישראל, עיי"ש (ועל פרשת מסעי ידברתי כבר לעיל לגבי סטירת אהרן הכהן ע"ה המוזכרת בה ונדבר עוד בעז"ה).

ד. פרשת מסעי - אם היה נכנס משה רבינו ע"ה לא"י לא היה נחרב הבית והייתה מגיעה א"י לשלמותה.

עוד אמר לי חידוש נפלא על הפרשה הקודמת (פ' מסעי) שכתוב בפסוק (ל"ג, נ"א - נ"ב): "אין יאום עובדים את ה' ארץ כנען והורשתם את כל יבתי הארץ מפניכם ואבדתם את כל משיבתם וכו' - ודיק דיוק נפלא שבכל מקום כתוב: "כי אתם באים אל הארץ", כיון שכתב רבינו הר"מ עפאנו זי"ע"א שאם היה משה רבינו ע"ה נכנס לארץ ישראל לא היה נהיה החרובן שם בית המקדש והיו מגיעים ישראל לשלימות שלהם, וממילא לא היה עובדה זרה כלל, ועל זה דייק הכותב בכל מקומותיו של שאמר להם משה רבינו ע"ה: "אין אתם באים אל הארץ", היינו שכיין שאתם באים אל הארץ ולא אני לפי שעלי נגור להישאר מחוץ לה ממילא לא נעסוק עובדה קלה להעני לשלימות, ותצטרכו לשבר את המצבות ולהשמיד את הע"ז, והבן, ויפה מוסיף הבה"ח אליסף מרדכי שיחי: "ואמרו חז"ל שלכן הסתתר קבור של משה רבינו ע"ה כי אם יבואו כולם אל קברו ותתפללו יאמר זמן הגאולה, ועדיין לא הגיע זמנו.

ה. טבילת כלים והגעלת כלים.

ותחיל דבר ראשון ששאלה ששאל אותי ביום ה' הקודש יידי הרב משה חיים מחפוד שיחי: נכדו של מרן הגר"ש שליט"א ר' יהודה ז"ל נוגע לפרשת השבוע הקודמת מטות? נעסוק ביה חתילה: בפרשתנו מבואר דיני טבילת כלים והגעלת כלים, ואחד צריך לומר על זה שיעור שנוסק בהכלות מתוך פרשת השבוע למתחזקים שעדיין אינם שומרי תומצ"ש, והשאלה היא: האם יאמר להם בהכלות שאסור להם לאכול ככלים שבביתם שהרי אינם ככלים ומועלים? והשבתני: א. לגבי טבילת כלים ככתב הפוסקים (רבינו החיד"א זי"ע"א, מרן הגר"ש זצוק"ל, מרן הגר"מ הר"מ שליט"א ועוד) שאין האוכל שבכלים לא טבילתם בטמא, אלא שיש "קיום ועשיה" על בזה הכלי לטבול אותו, ולכן מבואר בשו"ע (סי' ש"כ) ובמ"ב (שם) שכיין שאסור לטבול כלים בשבת משום שזה "מתקן נמא" שהרי ע"י שטובל אותו הוא גורם לו להיות ראוי לאכול בו, יכול להפקיר אותו לגוי וכיון שאינו שלו אין עליו חיוב טבילה, עיי"ש, ולכן מלקים הדין הנמצא בבית מלון וכדו' יכול

פתיחה:
ביום ב' מנ"א חל היארצייט של מרן הגאון ר' יצחק טוביה וייס זי"ע"א מרא דארעא קדישא (נפטר בשנת תשפ"ה - לפני 3 שנים), הכרתיו היטב והיה אדם גדול, זכיתי להשתתף השבוע בסעודת ההילולא שלו השבוע כאן בירושלים בהשתתפות רבנים ואדמו"רים רבים וביניהם כ"ק האדמו"רים ממשכנות הרועים וראחמיסטריווקא שליט"א וכן אורחים מחו"ל שדרשו וביניהם הגאון ר' עמרם האניג שליט"א חבר בד"ץ אנטוורפן שדיבר משנות רבות על רבינו בעיר, וכן תלמידו כ"ק האדמו"ר מליטווסטוב שליט"א שדיבר (באדישו ואני מתרגם) על השאלות שהגיעו אליו מכל העולם, וכן על שקיעתו העצומה בלימוד, וסיפר שרבים התפללו מדוע בכל פעם לבש רבינו בגד עליון אחר ולפי מה זה היה, ופעם זה היה פרחוני ופעם שחור וכדו', והוא ביאר שרבינו כשהיה צריך ללכת מביתו היה קם מלימודו ולקוח בגד עליון מהמתלה ולבשו, ולא היה מסתכל איזה בגד זה מחמת שקיעתו, והביא עוד מרביו ה"חכם סופר" זי"ע"א [זה קשור גם לפרשת מסעי שקראנו בשבת הקודמת, וגם לזמן שבו אנו נמצאים] שאחרון הכהן נפטר ביום א' אב וכמו שכתוב בפי מסעי, והעניין בזה שלכאורה היה מתאים שאחרון הכהן שהיה "אוחב שלום ורודף שלום" ייפטר בחודש אדר ומשה רבינו שהיה המנהיג של ישראל ייפטר בחודש אב, שזה קשור לשריפת בית המקדש, ולמעשה זה ההיפך, וביאר החת"ס: דווקא בגלל זה נפטר אהרן הכהן בחודש אב שבחודש זה נחרב בית המקדש בעוון שטאת חנים [ראה בגמרא יומא (ט"ז), ובגלל שההשפעה של פטירת הצדיק משפיעה על כל החודש (וכדאייתא בגמרא מגילה י"ג): שהפור של המן לא הצליח באדר כי באותו חודש נולד משה, והן נפטר משה, ורואים שפטירת צדיק משפיעה על כל החודש לטוב ולרוע] וממילא פטירתו בחודש אב משפיעה על חודש זה שהיה בבחינת: "אוחב שלום ורודף שלום", וכן היה רבינו, וע"י זה נזכה לבניין בית המקדש בקרבן, אמון, זי"ע"א.

כמו"כ ביום ג' אדר חל היארצייט של זקני הגה"ק ר' שמשון מאוסרופול זי"ע"א הי"ד בעל "דן ידיו" על ספר קרינים ומגדולי מקובלי הדורות, (נהרג עקה"ש בשנת ת"ח - לפני 377 שנה), הארצות בדמותו הרבה בשנים עברו [ראה בארצות בגיליון "דברי מאיר" - מנחם אב תשפ"ה, ועוד] אך אי אפשר שלא להזכירו, היה קדוש וטהור והסכים למסור נפשו על כלל ישראל, זי"ע"א.

כמו"כ ביום ד' מנ"א חל היארצייט של הגה"ק ר' בן ציון מבאבוב זי"ע"א בעל "קדושת ציון" (נהרג עקה"ש בשנת תש"א - לפני 84 שנה), היה מגדולי מרביצי התורה שבדור והייתה לו שרת של כמה וחמישים ישיבות בכל רחבי פולין - וכשסיפירתי עליו פעם למרן הגר"מ אזרחי זצוק"ל התפעל מכמות התורה שהוא הרבין! לא נודע מקום קבורתו, אך בל הילולא שלו זכיתי להיות ב"כותל המערבי" שעליו אמר הרה"ק ה"תפארתא שלמה" מרדומסק זי"ע"א שכל נשמות הצדיקים נמצאים שם! ודרש את זה על הפסוק (אכס): "זכרה ירושלים כל מחמדיה אשר היו בימי קדם" - והיינו שכל נשמות הצדיקים מימי קדם היו בבית המקדש וכושבר הבית נמצאים שם נשמות הצדיקים ב"כותל המערבי" (והיו שם באותו לילה כ"ק האדמו"ר מבוטסטון ביתר שליט"א בראשית סיון, וכ"ק האדמו"ר מקאסוב ירושלים שליט"א), כמו"כ כשהייתי במציא שב"ק השבוע ב"כותל המערבי" הגיעו שם הגה"צ ר' יהושע רובין שליט"א אב"ד באבוב 45 מאמריקה עם מאות חסידים וברכני בחמימות רבה ובלחיצת יד, והוא דיבר שם דברי תורה והזכיר את מה שאמר רבינו האריז"ל זי"ע"א שיש לכוון בתפילת שמונה עשרה כשאומרים: "לך לשולחן קריית של היום" על הציפייה לגאולה, (וכאן המקום להזכיר שבשבת הקודמת א' מנ"א היה היארצייט של בני כ"ק האדמו"ר ר' שלמה מבאבוב זי"ע"א (נפטר בשנת תשס"א - לפני 24 שנה), היה אדם גדול ונזק מידות נאצלות שהיה בורח כל ימיו ממחלוקת כידוע, ולא לחינם נפטר ביארציה בארץ אהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, זי"ע"א.

כמו"כ ביום ד' מנ"א חל היארצייט של כ"ק האדמו"ר ר' יעקב יצחק בידרמן זצוק"ל מלעלוב ירושלים (נפטר בשנת תש"ד - לפני 21 שנה), זכיתי להכיריו הוא היה אדם גדול והנהגה מיוחדת ירושלמי פשוט, והייתי רואה אותו בשבועת מגוריו בבתי וורשא בירושלים מהלך בבני דרכים, זכיתי להשתתף בהיותו ההילולא השבועת אצל בני כ"ק האדמו"רים מלעלוב ירושלים ובימי משם שליט"א וכ"ק האדמו"ר מלעלוב ברובניץ שליט"א ודיבר שם ידידו ורעו הגה"ח ר' חיים קאהן שליט"א ואמר שאם היה צריך להגדירו הרי שהוא היה מגדיר אותו כיהודי פשוט בירושלים, לפי שכן הוא אחא את עצמו, וכנ"ל, אמנם באמת הוא היה בבחינת: "סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימיה", זי"ע"א.

כמו"כ היום ה' מנ"א חל היארצייט של רבינו הקדוש ר' יצחק לוריא אשכנזי זי"ע"א הידוע בכל המפוצות ישראל בשמו: רבינו האריז"ל (נפטר בשנת ש"ב - לפני 453 שנה), זכיתי להיות בליל ההילולא שלו ואמתול בלילה ב' כותל המערבי" בירושלים והתפעלתי בזכותו ואומרת שליט"א ליום רביעי, ונמשח שם את כ"ק האדמו"ר המשימש מפתחות מלכותיו הידוע סטורין תלמידי מאמריקה שהגיע לשם עם חסידים רבים וברכני בחמימות רבה ובלחיצת יד, רבינו זכה להשגות כאלו שאין כבוד בשר ודם להשיג, ובספרי "דברי מאיר" ה"ה שבת הבאתי מהספרי"ק "שולחן השחר" להגה"ק מקומראנא זי"ע"א שכתב (סי' ש"ב) שמי שכתב על דבר רבינו האריז"ל "שיר למקרי עברייא" כי תורתו אינה לא מפי מלאך ולא מפי שרף אלא מהקב"ה בעצמו! ובמ"ב (סי' תרס"ז) הביא שהעיד רבינו על עצמו שכל מעלותיו הגבוהות שהשיג הם ע"י השתדל שמה דבר מצווה: עוד הביא מה"ב בל"ש שאמר רבינו שיי"ש שאדם עמל בדבר מצווה ומוציא בה זי"ע"א זו מכפרת את כל עוונותיו, וכן זה תיקון היסוד, וממנו נלמד לעבוד את ה' בשמחה ובשמאל: היא פנא אית רב שראה להודי מניח תפילין אך היה שקוע בעצבות, הוא אמר אלה ואלו שאלו: "האם חסכים בעבור כך וכך ממון לא להניח תפילין היום"? החסיד הביט על הרבי בהלה ואמר: "בעד שום הון שבעולם אינני מוכן לבטל מצווה זו אפילו יום אחד!" אמר לו הרבי: "אם כן מצווה שהיה לך כל הרבה איך אתה לא שמה בה"?.... וידוע מה שאמר העשירי הגדול בעולם כיום: "חשבתי שאני יכול לקנות הכול בכסף! אך גיליתי ששבת אחת של יהודי אינני יכול לקנות בשום הון שיש בידי.... והמעשה היה שפנא הוא ביקש ממרצה יהודי ידוע להרצות בכנס שלו בשבת קודש והוא לא הסכים בעד שום הון שבעולם, והכנס עבר ליום ראשון!.... ומהו נלמד כמה עליו לשמוח בכל מצווה, זי"ע"א.

כמו"כ ביום ה' מנ"א חל היארצייט של מרן הגאון ר' חיים עזר גרודז'ינסקי זי"ע"א - רשכבה"ג ורבה של העיר ווילנא ובעל שו"ת "אחיעזר" (נפטר בשנת ת"ש - לפני 85 שנה), היה גדול הדור בגאונות ובעלמ תורתו, ובהנהגה מתוך מידות טובות לכלל ולפרט כמו שסיפירתי עליו פעמים רבות, זי"ע"א.

כמו"כ ביום ט' מנ"א חל היארצייט של הגה"ק ר' יעקב יצחק זי"ע"א הידוע בכל תפוצות ישראל בשמו: "החווה מולבולין" (נפטר בשנת תקע"ה - לפני 210 שנים), נקרא כך על שם שהיה חוזה משום העולם ועד סופו, וכוח זה קיבל מרבו הקדוש הרה"ק ר' אלימלך מליעז'נסקי זי"ע"א בעל "נועם אלימלך", וקרא לוי את כיוון ששנים רבות שמר על עניו והיה הולך עם מטפחת עליהם, זכה להשגות שאין לתאר והיה רבם של צדיקים רבים, וכבר סיפירתי פעמים רבות מה שמשמתי במ"ב מרן האדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א לפי שנים רבות בחג החנוכה שפעם הגיעו לרבינו עם קוויטל [פיתקא] שהיה בה שמו של מוסר ידוע שהרע לישראל, ואצל רבינו לא היו

להשתמש בכלי המלון אף אם לא יודע שהם טבולים, [נכמו שמושיק הבה"ח אליסף מרדכי שיחי': וכמובן שניכר עליהם שלא הניחו בהם טריפות וכדו', ודבריו נכונים אך זה אינו מצוי כ"כ בא"י, אבל כדאי לבדוק את זה] ולכן יש ללמד ערים אלו דיני טבילת כלים ולומר להם את הדברים הנכונים שמועיקר הדיו מותר להם לאכול בכלים שבביתם, וכנייל, ב. לגבי הגעלת כלים תלוי האם ההורים שלהם אוכלים ממש לא כשר, שא"ז מצוי כ"כ כאן בא"י, שא"ז יש להם להזהר מהכלים ובפרט כשהם בני יומם, או שהם אוכלים רבנות שאין להם טרף רק אי"ז מהורד כ"כ, שמותר להם לאכול בכלים, וכמו שאמר לי מו"ר מרן הגאון ר' עזריאל איערבאך שליט"א פעם שאין צורך להגעיל כלים של רבנות, ופשוט שאי"ז טריפות חו"ל, וכן המקום לציון למחלוקת השו"ע והרמ"א (בהל' ב"ח/והל' פסח) לגבי זכוכית שצולעת השו"ע: אין בהם חשש בליעה כיון שהם חלקים וכשנפטר מותרים הם ע"י שיטתם בעלמא, ולדעת הרמ"א: אין מועיל להם הגעלה כיון שאין יודעים אותם הם פולטים, וממילא לבני ספרד יש בזה יותר קוּלָּה בכלי זכוכית, ולכן נהגו להקל במלותה וכו' לשתות מהכוסות (אם מבני אשכנז) כי אין חשש טבילה כי הוא לא הבעלים, וגם אין רגילות להניח בכוס זכוכית טריפות, וגם זה לא מצוי כאן בא"י, וגם שזה כלי שני, וגם שעבר 24 שעות וזה נותר טעם לפגם, אך באופן שיש כלי חד פעמי עדיף לשתות בו, ופשוט, {אם כבר הזכרתי בעניין זה של הגעלת כלים נאמר עוד ששאלו אותי השבוע ידידי היקר הרב מריאן דינא בעניין זה: הכינו כוס קפה והתברר שהכפית שערכנו נמעה את הקפה הייתה בשרית אך לא הייתה בצינור, מה דינו של הקפה ושל הכפית? והשבתי: הקפה מותר בשתייה שברי את הכף בת יומה וזה נותר טעם לפגם, וכן יש ביטול של הבלעיה בשישים, והכפית צריכה הגעלה כיון שכלי בשרי נשאל לעולם בשרי, אך כיוון שהכלל הוא [נכמו שלמדנו בפרשה הקדומת – פ' מטות] "כבולבך כן פולט", וזה היה בכלי שני אפשר להגעיל המעלה בכלי שני ושפיר דמי.

ה. הל' בין המצרים – בשר ויין המנהגים בזה.

עוד הוא שאל אותי לגבי המנהגים של בשר ויין ב"ט, הימים, וצריך לדעת שבשו"ע (סי' תקנ"א) הבא ג' דעות בדבר ולא הכריע וכולם כתב בשם: "י"א", ואלו הם: א. י"א שאין לאכול בשר ולשתות יין מ"י"ז ממו, ב. י"א שאין לאכול בשר ולשתות יין מרי"ח אב, ג. י"א שאין לאכול בשר ולשתות יין משבוע שחל בו (השני השבוע) – אלא ביום א' לרוב הפוסקים – וכמו שהארכתי בשנייה הקודם – ראה ב"ט (שאו"ח השבוע) – 333) וכל ג' דעות אלו הם מנהגים ומעיקר דינא גורמא בן פסק הרמב"ם הלכה אין אסורים בבשר ויין אלא בסעודה מפסקת, היינו הסעודה שלפני ט' באב שאוכלים לפני הצום, ואין לי בדעות אלו הכרעה לפי שהם ענייני מנהגים, ויש לכל אחד לעשות בהם כמנהג אבותיו, וכמובן שהשנה שיער ט"ב בשבת מותר לאכול בשר בשבת ולשתות יין אך בסעודה שלישית לפי שבשבוע אין שום אבולות, ופשוט.

ו. הל' בין המצרים – גזירת ציפורינים בהם.

שאל אותי השבוע הרב גבריאל גולדמן שיחי' וכן בן דודי הרב יצחק סנדר שיחי': האם מותר לגזור ציפורינים ב"ט הימים? ובמ"ב (סי' תקנ"א) הביא בזה דעות והכריע שלכבוד שבת או לצורך מצוה מותר, וגם כשאל ט' באב שבבשר מי שבוטל לגזור ציפורינים לכבוד שבת מותר לו לגזור גם בערב שבת זו, ובאמת השנה שאין שבוע שחל בו זה קל טפי ומו שיש לו צורך יכול לסמוך ולהקל גם באמצע השבוע, וכנייל.

ז. הל' שבת – להכניס מי חמים לתוך התבשיל בשבת.

שאל אותי השבוע אלו וסרשטיין שיחי': האם מותר למלאות מים חמים בתוך התבשיל בשבת שרואים שהוא הולך להשריף? והשבתי: דבר זה נחלקו השו"ע והרמ"א שלדעת השו"ע: אסור להוסיף מים, שמא אחד י"ד סולדת בו' והשני לא, ולדעת הרמ"א: מותר להוסיף כי ס"ל שכל עוד לא הצטנן התבשיל לא שייך בו ביטול, וכתב מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל עצה טובה לבני ספרד: יש להניח בערב שבת שקית עם מים בתוך התבשיל ואם רואה בשבת שהתבשיל הולך להשריף יש לו לעשות בשקית חור הימים ישפכו לתוך התבשיל, ובה אין שום חשש, כי שניהם חמים באותה דרגת חום, ודני השנה עם הגר"ע יוסף שליט"א שיטתן היוו להקל בזה הם להשו"ע כי יתכן שהוא דבר על זמנם שהיו מתבשלים התבשילים כל אחד על אש אחרת, אמנם כיום שניהם מתבשלים על אותו פלטה או בלעך שניהם באותו דרגת חום לכאורה, וצ"ע למעשה, אבל הוא לא הכריע בדבר, ולכן יש לבני ספרד לעשות כעצה הנ"ל.

ח. הל' קה"ת – שמעו קה"ת והתברר שהיה טעות בספר וקראו שנית רק אכלו לפני כן = האם יש בזה בעיה?

שאל אותי במוצ"ש הבה"ח נדרוביץ שיחי': היה מקרה השבת שקראו קה"ת וראו אח"כ שיש פסול בסי"ת, ושמעו עוד פעם קה"ת, אך כבר אכלו, האם יש בזה חשש? והשבתי: כיון ששמעו קריאת התורה אין בכך כל חשש ואין זה משנה אם אכלו באמצע, כי ס"ס שמעו קה"ת.

ט. הל' בין המצרים – חמין במוצאי שבת מלוגמא? במצ"ש שב"ט הימים.

שאל אותי במוצ"ש ידידי הרב ישראל מאיר ארלנג שיחי': מי שנהג במוצאי שבת קודש לקיים דברי הגמרא שבת (ק"י:ח): "חמין במוצאי שבת שמי מלוגמא" ופרש"י: "לרחוץ ולשתות", היינו שלשתות מים ורחוץ בחמין במוצאי שבת? או סגולה לרפואה, ורמזו על זה בספרים את הפסוק (תעלה) "הרפא לשבורי" ומתבטל לעצבתם" – "מתבשר" ר"ת: חמין במוצאי שבת מלוגמא, מה יעשה במוצאי שבת חוץ מהר"ז או רחיצה של תענוג? והשבתי: ראיתי פעם מונב בשם מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל שבמוצאי שבת חוץ היה שותה חמין ומשאיר בכוס מעט בסופה והיה רוחץ ידיו בזה כלי חמין קיים את הנהגתו ורש"י, שהרי לא כתבה הגמרא ורש"י האם צריך לרחוץ את כל גופו בחמין, וענינו כזה שהוא ודאי רחיצה של תענוג אסור ב"ט הימים, ולכן יש להעשות העצה הנ"ל (ועד הוא שאל: מה הדין לשמוע ב"ט הימים סיום דרך טלפון ולאכול בשר ויין?) ולשתות לפני מה שהחמין מהמ"ב נראה שאין להקל בזה, וגם לבני ערב פסח בתענית בכורים שקיל טפי הביא בשם מרן הגר"ח איערבאך זצוק"ל "הליכות שלמה" להקל בזה, ואמר לי מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל שאין להקל בזה, אבל כאן שחמיר טפי נראה שגם להגרש"י אין להקל.

י. הל' ט' באב – אכילה ושתייה.

הנה, אם לא יבנה בית המקדש הרי שבמוצאי שבת הבאה יחול ט' באב ונאמר הלכותיו בקיצור: האיסור הראשון זה: אכילה ושתייה, היינו שאסור לאכול ולשתות ב"ט, ומי שחולה ל"ע שעפ"י הרופאים צריך לאכול ולשתות הוא מחויב לאכול ולשתות ואסור לו לצום, (וכמו ששאל אותי היום הרב יוסף קאנימן שליט"א: איש שמעוברת שאמר לה הרופא שאם היא לא תשתה ב"ט באב יהיה לה סכנה אחרת) ומש"ה: מאשדוד: אישה מעוברת שאמר לה הרופא שאם היא לא תשתה ב"ט באב אין צורך שיעזרים ומי שמחויב לאכול ולשתות יכול לאכול ולשתות לגמרי, אך מי שצריך רק לשתות ולא לאכול יש לו לשתות ולא לאכול דבזה אין סכנה.

י"א. דיני ט' באב – רחיצה.

עוד איסור יש ב"ט באב והוא: רחיצה, ובכלל זה רחיצה של תענוג, אך זה שונה מהדינים שאמרו לגבי ט' הימים, ובאן רחיצה המותרת היא רק רחיצה משמח אין בה תענוג, והביאו הפוסקים דוגמאות לדבר: א. אדם שהתלכלך בטיט ובצואה וכדו' שמותר לו לרחוץ את הלכלוך, ב. אישה ששופטת את הכלים ומכניה את האוכל למוצאי הצום שאף שמטרטבים ידיה מחמת המים שהיא שופכת על המאכלים אין בכך כלום כיון שאין דעתה לתענוג כלל, וכדו', ג. מי שיש לו פצעים (חטטים) בראשו וכדו' מותר לרחוץ כיון שאי"ז לתענוג כלל, וכנייל, וראו יש להוסיף מה ששאל אותי הבה"ח חיים פוקס שיחי': האם מותר לאדם לנהל סדר יום רגיל ב"ט הימים וכגון שהוא רגיל לשחק כדור וכדו', או שמפני שהא"ח הוא יצטרך לרחוץ יהיה אסור לו והשבתי: לא מצינו ב"פוסקים שראו, ואם הוא יודע יהיה מותר לו לרחוץ רחיצה שאינה של תענוג, וכמו שהארכתי כבר פעמים רבות.

י"ב. דיני ט' באב – סיכה.

עוד איסור יש והוא: סיכה, וביאורו לטוב את הגוף בחומר המריח טוב, וגם הוא אסור רק של תענוג, וכמו שכתב הבה"ל (סי' תקנ"ד) ולכן כתבו הפוסקים (ראה פסק"ת) שם בשם מרן הגר"ח קרליץ זצוק"ל (ועוד) שמותר לטוב בשר בדודורגט שחרי כוונתו היא להעביר את הדינה ואי"ז נקרא סיכה של תענוג, ומו"ר מרן הגאון ר' עזריאל איערבאך שליט"א הסתפק עמי באריכות האם מותר למשוח עומנו בבושם (הספק והוא) וכן שחמיר טפי) והביא ראיות רבות להקל, והטעם לה זה לא יבלע בבשר ולא דמי לשמן וכדו', וכן הוא להעביר את הדינה, ונשאיר בצ"ע, עוד כתבו הפוסקים (שם) שמותר לטוב את בשרו בחומר גנדי יתושים וכדו' שאי"ז סיכה של תענוג כלל, וכל כיצא בזה לא מקרי סיכה.

י"ג. דיני ט' באב – דיני נעילת הסנדל.

עוד איסור יש והוא: נעילת הסנדל והיינו לבלוש סנדל העשוי מעור, וכן המחופה בעור אף שאין כולו מעור.

י"ד. דיני ט' באב – תלמוד תורה.

עוד איסור יש והוא: לימוד תורה, שאסור ללמוד ב"ט בזה, כיון שהלימוד משמח, ואמר הכותב (תהלים): "פיקודי ה' ישירם משמחי לב", ומותר ללמוד רק בדברים הרעים כגון אגדות החורבן, וכדו', והסתפקו הפוסקים (עני' פסק"ת, וכן דן בזה באריכות מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל האם יש דין תלמוד תורה ביום ט' באב רק שמותר ללמוד בדברים הרעים, או שאין דין תלמוד תורה כלל ביום זה, ונתנו העולם ללמוד בדברים הרעים.

ט"ז. דיני ט' הימים – בשר ויין לילולת (רחיצת הבית לכבוד שבת חוץ ב"ט ישיש), ודין בשר ויין לקטנים.

עוד שאל אותי השבוע הרב מאיר ברוקס שיחי' מק. הרצוב ב"ב: האם מותר לאישה יולדת לאכול בשר ב"ט הימים לחזקוהו גופו? והשבתי: כתב המ"ב (סי' תקנ"א) שמותר לילולת לאכול בשר ע"פ ב"ט הימים כל עוד היא חלשה וכדו' לחזק הוולד, ואם קשה לו הוולד בשר ע"פ מותר לה לאכול אף בשר בהמה (ועד הוא שאל אותי: מה הדין לרחוץ בליל ששי השבוע את הבית לכבוד שבת? והשבתי: לא מוזכר בפוסקים קדמוניים שאין לרחוץ הבית ב"ט הימים, אמנם הביא בשו"ת "שלמות חיים" למרן הגר"ח זוננפלד זצוק"ל שראוי להחמיר חומרת מרן הגר"ש שלטנ' זצוק"ל שלא לרחוץ הבית בשבוע זה כ"כ טוב כמו בכל השנה, אך לכבוד שבת שרי, ואף מליל שיש, ומה שראוי אחרים: מה הדין לבני קטנים בבשר ויין ב"ט הימים? כתבו הפוסקים שקטנים שלא הגיעו לחינוך מותר לתת להם בשר ויין ב"ט הימים, וכתבו הפוסקים שגד קטן ששותה את כוס ההבדלה במוצאי שבת חוץ, הוא שהוא מבין עניין הדינה, אך אינו יודע עדיין להתאבל על החורבן, וכתב על זה גדול אחד: הלואי וכל הגדולים ידעו וירגישו האבולות, (ואמר שאם זה הגדול הרי שהרבה גדולים מותר להם לאכול בשר, ולכן היה נראה לו שהגדול הוא האם הגיע לחינוך או לא וכו'.

ט"ז. דיני ט' הימים קניית דברים חדשים הכרחיים, ומה הדין בהפסד? ומה הדין להזמין דברים שיבואו אחריו ט' הימים?

עוד הוא שאל: האם מותר לקנות עריסה לתינוק שאין מקום להניחו ב"ט הימים? והשבתי: כתב המ"ב (ריש סי' תקנ"א) שמותר לצורך לקנות ב"ט הימים אף דברים שמשמחים שאסורים מעיקר הדין וכמו שכתב השו"ע (שם): "מרי"ח ועד התענית ממשכין במשח ובמתן של שמחה", וק"ו בזה שאי"ז כ"כ משמח וזהו להכרח, עוד הוא שאל: אדם שיש לו כרטיס עם נקודות של תהנה ברשת מזון ואחריו ט' הימים יגמרו לו הנקודות, האם מותר לו לקנות בנקודות אלו ב"ט הימים בדברים? והשבתי: מותר כניל וכמו שכתב המ"ב (שם) שבמקום הפסד מותר, עוד שאל אותי הבה"ח שאלוה זלמן וסלובינסקי שיחי': האם מותר להזמין חולצות ב"ט הימים באופן שהם יגיעו אחריו ט' הימים? והשבתי: אם יש צורך בזה מותר, כיון שאינו לובשם ואין לו תהנה מהם כעת, וכן מה ששאל אותי הבה"ח נהוראי מלכה שיחי' כ"ל רק אמר לו שהדבר משמח, והשבתי: מעיקר הדין מותר אך כיון שזה מאוד משמח כבר כעת (מדובר בדברים יותר יקרים מחוצות) ראוי שלא להזמין כעת, וקבל על עצמו קודש' (זכר לדבר מצאתי בספר "לקח יוסף" שחורו רבינו ה"חנה" הדשן" יצ"א קנה פעם אתרונו בערב ט' באב ולא גמר את הקטע עד לאחר ט' באב, עי"ש, וראה "נר לשולחן שבת" – דברים תשפ"ה).

י"ז. הל' ברכות – ברכת הגומל לאישה.

עוד הוא שאל ידידי הרב מאיר ברוקס שיחי' מק. הרצוב ב"ב: האם זה נכון שיש נוהגים שאין האשה יולדת מברכת הגומל האשה? והשבתי: הייתי פעם עם מו"ר מרן הגאון ר' עזריאל איערבאך שליט"א לפני שנים רבות בביתו בבית השריף והרמ"א שלדעת השו"ע: ב"ט באב מותר לאכול בשר, ולכן מי שנוהגת מבית אמה לא לברך אין לה לברך, ומי שלא נוהגת כן יש לה לברך, כן המנהג, ומה ששאל אותי הבה"ח עקיבא רוזן שיחי': מה היא שונה מאיש, הרי היה לה נס גדול? והשבתי: לא, כפי שזכרתי הנדון הוא האם היא מחויבת בברכה זו באופן כללי, כיון שהיא כגד קרבן תודה שיי"א שאישה פטורה ממנו, ואכמ"ל.

י"ח. הל' תפילת – ועד לא אמרו חצי קדיש שלפני שמונה עשרה האם יאמרו אחרי שמונה עשרה קדיש תתקבל? ומה דיני דברים בתפילת ט' באב.

עוד שאל אותי השבוע ידידי הרב שמואל שמחה וורונה שיחי': היה מעשה של אמרו חצי קדיש לפני שמונה עשרה והתפללו שמונה עשרה ובתפילה עצמה היו עשרה אנשים האם אומרים קדיש ותקבל לאחר שמונה עשרה? והשבתי: קדיש תתקבל חוץ על התפילה שתתקבל בראון, ולכן קדיש שהתפללו י' אנשים יחדיו יש להם לומר קדיש תתקבל ואין נפק"מי מה היה לפני שמונה עשרה, והיות והיה זה בשעת מעשה עשו כהוראת, כן נהגו, ויפה עשו, וכאן יש לציון הלכה מעניינת הנוגעת לט' באב: כתבו הפוסקים שאין לומר בתפילת שחרית של ט' באב קדיש תתקבל כיון שכתב הכתוב (איכה): "ששת תפילתי", ורק לאחר שמונ"ע של ערבית, ושל מנחה אומרים קדיש תתקבל, עוד כתבו הפוסקים שאין לומר בקדושת "ובא לציון" שאומרים ב"ט באב את הפסוק: "ואני באתי בירתי", והביאו ב' טעמים לדבר: א. שלא יהיה נראה ככורת ברית על הקינות, ר"ל, ב. כיון שבימים זה לא עוסקים בתורה, וכנייל ויבירתי: זה תורה כידוע.

י"ט. הל' ט' הימים – בשר סויה, ובשר משובט.

ומה ששאל אותי הבה"ח עקיבא רוזן שיחי': מה הדין בבשר סויה, הרי הוא נראה כבשר רגיל ואולי היה אסור ב"ט הימים? והשבתי: ה"א: כל מה שאסור לו בשר, וכמו הקרבנות בשבט, ולכן ע"פ שבמינו קרב על המזבח, וסויה לא קרב ולא אסור, והיות והכול יודעים שאי"ז בשר אין בזה חשש מריאית ע"י, ומה שהוא שואל: מה הדין בשר משובט? (היינו ששורשו מן החי אך אין הוא ממנו עצמו ועושים אותו במעבדה), כשיגיע למעשה דודן, בן, אך בשר שהוא שונה מסויה כי בשרו הוא בשר, ויעש בו גם נפק"מי לבני הל' בשר וחלב, ואכמ"ל.

ייתן ה' שזכרה לכל הברכות "ישועות מקיפות" לכלל ולפרט, ולבניין בית מקדשינו ותפארתנו, ולנאות תשפ"ה אמן!

מו"ר מרן הגאון ר' עזריאל איערבאך שליט"א ברכני בחמימות רבה בליל שישירי אור לז' מנחם אב תשפ"ה באתי מחימות רבה.

כ"ק האדמו"רי"ם מסוכטשוב, אונוגור ארה"ב, והגאון ר"י וולפסון שליט"א אב"ד אמונת ישראל מארה"ב ברכוני בחמימות רבה ובלחיצת יד במוצאי ט' באב תשפ"ה ב"כותל המערבי".

הגאון ר' אליעזר צבי סילבר שליט"א ברכני אור ליום ג' י"א מנ"א תשפ"ה ב"כותל הסנט ספר תורה" בחמימות רבה ובלחיצת יד.

הסופר מהגה"צ ר' יעקב עדס שליט"א שאמר ב"כותל המערבי" אור ליום ד' י"ב מנחם אב תשפ"ה:

א. יש להזהר שלא לקרוא ל"כותל המערבי" "הכותל" שהרי איתא בגמרא שבת (ל"ב) שעמי הארץ נענש על שקראים לארון הקודש: "ארגא", וכן מובא בספר, עמוד האש" בשם מרן מהר"ל זצוק"ל [ואולי יש להקפיד גם שלא לומר לאדם שמכבדים אותו בספר תורה: "יתבי את הספר! אלא: "יתבי את הספר תורה"].

ב. שמעתי מאבי מורי שליט"א שאביהם של האוונים בעל "קצות החושן" ו"קונטרס הספקות" זצ"ל היה בברכותיו עני ואביון, וגם אשתו המיועדת הייתה ענייה גדולה, ולא ידעו אף יתחנתו שהרי אין להם אפילו מה לאכול, ואמר להם הרב: "מה הבעיה? היכן אתם אוכלים כעת? כל אחד גבי הוריו? וכן תעשו אחר החתונה!" וכן היה, ומבית זה של עניות צמחו גדולי תורה אלו!

ג. מסופר על מרן הגאון ר' עקיבא איגר זצוק"ל שהיה בעירו אטליא אחד שמכר בשר שיצא עליו שמועות על טוהרות, ורגעו בירר את זה והתברר הדבר כנכון, ולכן הוא עלה אל המלך לפני קה"ת וזאת חשבת הבאה והכריז שאין לקנות באטליא זה, ועשה יעש גדול, והמכור החליטו לפרץ שהוציא צו מחייב את הרב בשבת הבאה לתקן את מעשיו, והרב לא נרעש כלל, ועלה בשבוע הבא לבימה ואמר: "אני פסקתי את דיני לפי הגמרא והשו"ע (וציון המקורות) והפריך קרא לי והוא אמר שהוא חולק עליהם, ולכן מי שרוצה לשמוע לפרץ ולפסן ההלכה שלו שיקנה באטליא זה!"... וכן בהכמתו יצא ידי חובת שניהם, והעם הבינו מה הוא הנידון כאן...

הוספתו לשיעור הקודם (333) ממורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א שאמר לי ביום ד' י"ב מנחם אב תשפ"ה: "הדברים נפלאים ביותר!" ויש לי להוסיף:

א. בעניין: "שבעים המרים" שהם כגד שבעים קנים – כן כתב רש"י (שם בפרשת בשלח).

ב. בעניין: "ככל היוצא מפיו יעשה" – מה שדרש על זה כ"ה האדמו"ר מסוכטשוב אפוק שב"ט – שאחרי שמוכר ב"ט מהם הוא חוזק וכו' לא ללמנו כמה יש לנו לשמוע על פינו –

לאזכור אין לזה הסבר, ונראה שהפשוט הוא שאחרי שרואים כמה יונים צריכים בשביל לפתוח פה למשה, יודעים להעריך את מוצאי פינו וכמה יש לנו להיזהר בו, שהרי זה נס!

הגיליון נודב ע"י ידידנו היקר ר' אברהם לוי שיחי' לעי"נ אביו אסלן יהודה בן מלכה ואברהם ז"ל, אמו רגינת בת רחומה ומנשה ע"ה, אחיו יצחק בן רגינה ז"ל, אחיו משה (מויסי) בן רגינה ז"ל, אחיו חיים בן רגינה ז"ל (שהאזכרה שלו יחול בשבוע הבא), אחותו מלכה בת רגינה ע"ה, אחותו אסתר בת רגינה ע"ה, אחיינו הד"ר יונתן לוי ז"ל בן רות ורפאל שיחי' ת.נ.צ.ב.ה.